

Panor. Tertialis per secundo Decret.

a exceptio est quædam defensio, quæ est de iure naturali, vt in cle. pastor. de re iud. Et Tul. lib. 1. offi. in tractatu sic inquit: Principio generi animantium omni est a natura tributum, vt se utram corpusque tueatur, declinetque ea, quæ sibi noctura uideantur, quæque sint ad uiuendum necessaria, inquirat, & pareat, ut pastum, uel latibula, & alia eiusdem generis, formalitatem tamen sumpsit a iure posituo.

ADDITIO.

- a** Circa hoc quod dicitur de exceptione intentionis, & facti dicas quod illa non potest opponi post transactiōem finitam. I. nec intentio, vbi per Bald. C. de transfa. & adde quod talis exceptio potest obici etiam statuē statuto, quod nulla exceptio admittatur, ita Bald. in l. fauimus, in secunda columnā, C. de don. de quo per eundem in l. perenitioria, C. sententia, refind. non possit & per Alex. in l. qui debet, s. de condicione ob causa. & vide Specul. in titu. de excep. in §. primo, in versic. defensionis. & in uer. fin. ubi dicit quod exceptio intentionis dicitur proprie defensio, non exceptio. & in titu. de empt. & vendi. in §. primo, in prima forma libelli, ubi ponit materiam iusti exceptionis. & vbi Bal. in addit. Spec. in titu. de li. contexit. in §. primo, in verbi. per exceptionem. & Innocen. in cap. cum super, de or. cog. ubi dicit quod tres sunt species intentionum, nam quædam opponuntur iudicie, quædam sententia, & c. quædam executioni. ¶ De iure naturali. Vide late per Ang. Are. in titu. de exceptio, columnā quinta, uerbi. veniantibus ad secundum. Bartol. in Lex hoc iure, columnā penultima ubi Mod. s. de iustit. & iure. Nunquid autem exceptio sit defensio, vide Gem. post gloss. in capitul. primo, de litis. concordat. lib. 6. Bald. in l. prima, C. qui accul. non possunt. Fel. in ca. ex parte, secundo, in prin. sup. de off. deleg.

S V M M A R I V .

- 1 **T**estis repellitur a testimonio, si fuit conuictus de crimen contra eum exceptio: non tamē de illo puniatur, si non tangit causam principalem. num. 14. 15.
 - 2 **T**estis criminosus, & toleratus, an possit reddere testimonium, si de criminis comminatur.
 - 3 **T**estes non possunt repelliri tanquam criminosi post sententiam vel conclusionem in causa.
 - 4 **T**estis integer, & qui non possit repelliri, qualis esse debeat.
 - 5 **S**ententia lata in alio iudicio, & que inter alias personas afficit hominem, & ipsum notat, facit fidem in omni iudicio.
 - 6 **T**estis conuictus de crimen per viam exceptionis, an veniat puniendus. Sufficit, si uidetur verbum de natura sui importat, ut nil aliud requiratur.
 - 7 **E**xceptio contra personas vel dicta testium, & usque ad quantum tempus potest opponi. 3. 10.
 - 8 **E**xceptio contra testes non est peremptoria.
 - 9 **E**xceptio peremptoria, vel habens naturam peremptoria, potest opponi usque ad sententiam.
 - 10 **E**xceptio contra personas testium an possit opponi post sententiam in causis, in quibus sententia non transtinet in rem iudicatam.
 - 11 **T**estis criminosus, qui egit penitentiam criminis, non repellitur a testimonio.
 - 12 Non appellans videtur acquisire actum contra se factum, vbi nouiter conuiceretur de crimen, uel confiteretur.
 - 13 **T**estis interrogatus de proprio crimen in teneat responderem.
 - 14 **T**estis vacillans, vel falsum dicens, puniatur, sed quæ pena, uide remissio sine poena in art. 10. de iudicio.
 - 15 **P**roscriptum, ista dictio ponitur protantum.
 - 16 **C**rimen incidenter confessatum an sit punibile.
 - 17 **C**rimen quando dicatur contingere causam.
- Factum diuersum dicitur in iudicium deductum per viam connexionis, quando contingit idem factum, & exigit quod tangat & idem factum, & easdem personas.
- Sententia lata contra producentem, cuiuscunque conditionis & status sit persona producens, non praividat. test, nec econtra.

C A P . I PRIMVM.

D Enique. Si testis de crimen contra eum excepto conuincitur, vel alias conuictus apparet, repellitur a testimonio, sed de crimen non puniatur, si non tangit negocium principale. hoc dicit. tria sunt dicta. secūdum. ibi. Quod si. tertium, ibi. Cæterum.

Ego materiam huius capituli. clarissime expediui in duabus locis, primum enim & secundum dictum expediui in capitul. testimonium, supra de testibus, ultimum in cap. 2. de ord. cog. hic autem aliqua simpliciter dicam pro forma, & materia huius capituli, quæ utilis est, & quotidiana in practica. Casus liter. Quæ situm fuit a papa an in personam testium crimina obici possint, ut sic a testimonio repellantur, quibus ante iuramentum, vel depositiones nihil fuerat obiectum? Respondit papa, quod possunt opponi. Et subdistingendum est in hunc modum. si crimina obiciuntur testibus, de quibus nondum fuerant accusati, sed tandem opponuntur in modum exceptionis, crimina illa probari debent ante, quam causa per sententiam terminetur, quæ si probata fuerint, a testimonio repellentur, quia (vt dicit canonis) testes absque illa infamia, vel suspitione vel macula manifesta in ferendo testimonium requiruntur, quod si sola crima, de quibus alio tempore conuicietur vel confessi sunt in iudicio, testibus obiciuntur, a testimonio repelluntur, quia eorum confessioni non est credendum contra alios, nisi prius se probauerint innocentes, & innocentia probata, bene eis credi, & fides adhiberi potest. Cæterum quæret forsan aliquis, & qui sibi videtur in iure canonico aliquid profecisse. Ecce criminis probata sunt contra testes, utrum punientur pena ordinaria? Respondet papa, quod in eos accusatio iuriis ordine non procedit, sed sufficit, si a testimonio repellantur, præcipue vbi crimen, quod eis obiciatur, non contingit causam, de qua agitur. Et haec est sententia, & responsio papæ, quæ placet ex toto. Bern. † No. testem quantunque etiam publice toleratum possit repelli a testimonio si nunc de criminis suspitione aut infamia conuincit potest, concord. d. c. testimonium, & cap. super eo, de testibus. & ibi no. quid de iure ciuilis, secus autem, si erat toleratus tempore, quo reddit testimonium, ut l. i. C. de testibus. & quod ibi no. 3. quæst. 7. ca. infamis. S. 3 verutamen. † Not. 2. quod sententia est terminus exclusivus probationis exceptionis oppositæ in personas testium. possunt ergo usque ad sententiam probationes induci, & intelligo ante conclusionem in causa, per cap. dilectus, de fide instrumentorum, & cap. auditus, de procu. & quod no. Innocen. in capit. pastoralis, de causa pos. & propriæ. exceptio tamen debet opponi ante aperturam attestacionis: de quo dic ut legitur, & no. in ca. presentium. sup. de testi. Autem probationes possint induci ante, quam testis recipiatur, dixi plene in capit. ex parte A. de testi. vbi uideas materiam pulchram & quotidiam, & frequenter tracta tam a Doctoribus. † No. quod ad hoc ut testis omnino dicatur integer, oportet quod sit omnino immunis ab his quatuor, scilicet crimen, quod intelligi, ut dixi in d. cap. testimonium. In famia. an hoc procedat in infamia facti, dic, ut d. cap. testimonium. Suspitione, scilicet inimicitia, 3. q. 5. cap. accusatores, vel criminis, quia non debet in aliquo vaillare, sicut opinio ordinandi. 8. distin. cap. tantis. Item a macula manifesta, & hoc dupliciter potest intelligi, scilicet de macula anitius, quæ potius attenditur, quam virtus corporis, quod preciosior sit, & tunc non differt a crimen, & sic forte sumitur hic, quia primo fecit in genere mentionem de crimen, & postea exemplificando dixit a macula manifesta. Secundo potest intelligi de macula corporis, & tunc oportet refringere fm lo. An. & bñ, qñ quis testificari vult in ca. criminali & clericu, repellit. n. corpore uitatus eo casu.

ADDITI O N E S .

- 2 Toleratur. Quando toleratur indicat dispensationem, tangit Fel. in c. j. col. 5. verbi. limita hoc tripliciter, s. de treug. & pac. & in c. dict. 7. de iudea. Alexander. in consilio 1. o. incip. pro inuestigatione, colum. fi. in a. vol. Sebastian. Sapia.
- 3 Exceptio in mis. Videatur iste sentire, si in contra testem excipiatur de crimen ante tamē sententiam in causa, quæ repellitur, & ista est veritas, sed caue ne erres, quia oportet specificè opponere declarando qualitatem criminis, nec sufficit dicere esse criminis, ita no. Bald. in l. 3. §. leg. Iul. 6. de testib. & in cap. presentium, eodem titulo lib. 6. immo etiam ut uoluit idem Bald. in authen. si dicatur in fin. C. cod. specificari debet locus, & tempus commissi criminis. Zach.
- 4 De doctoribus de Padua. Ant. Franc.
- 5 Tu ade quod sine dubio crimen debet opponi specificè neque sufficit illud opponere in genere, immo debet qualitas declarari per modum, locum, & tempus, de quo vltra hic alleg. per Bar. post gl. in l. cum apud. C. de testi. & Bal. in l. j. in 2. q. eo. tit. & uide do. Car. in cle. constitutione, in §. j. de ele. & domi. de Rota in decisio. 269. in nouis, ubi dicunt esse specificandum, locum, annum, & mensem, non autem diem, neque horam, nisi dies, & hora essent de substantia materiæ, de quo plene per D. Car. ubi supra in 3. quæst.